

SIONULU ROMANESCU

fóia besericésca, literaria si scolastica.

Vien'a,

1. Augustu
1867.

Sionulu rom. ese de dóue ori pre luna, in 1. si 15. a lunel, cuprindendu o cóla si diumetate. Pretiulu pre unu anu e 4 fl. v. a., pre diumetate de anu 2 fl. v. a. Pentru tiere afara de Austri'a se mai adauge portulu postalu.

Nu
15

Prenumerarea se face la redactiune in seminariulu gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10), si la p. t. domni corespundinti. Tóte epistolele sunt de a se tramite la redactiune francute. Corespundintiele nepublicate se voru arde. Serisori anonime nu se primescu.

Anulu

III.

CUPRINSULU: Galileu Galilei si condamnarea sistemului kopernikanu din partea Romei. — Beseric'a si chiamarea preotiesca (urm.) — Starea scóloru din vicariatulu Fagarasiului. — Protocolulu visitatiunei scol. din 1866 prin scólele popor. din protopopiat. gr. c. alu Mediasului. — Ratiociniu despre perceptiunile si erogatiunile facute la edificarea nóuei case parohiale gr. c. din Sabiu in 1866 (finea). — Amvonulu: Caus'a redicarii de cruci si crucile viatiei nóstre, (cuventare tienuta la santirea cimiterimului gr. c. ghierlanu in 1859, folosivera si la serbatorile crucei.) — Literatura (aretári diverse). — Ochire prin lumea politica. — Varietáti.

Galileu Galilei

si condamnarea sistemului kopernikane din partea Romei.

Inca in numerulu 4 din 1865 alu fóiei nóstre are-taserámu onoratulu nostru publicu cetitoriu un'a din nenumeratele reuniuri, ce in sinulu besericea cat. si-desvolta cu diliginti'a albinei activitatea tientitória spre diverse scopuri umanitarie. Acea reuniune e „Reuniunea francfurtana de brosiure“ (Frankfurter Broschürenverein.) Ea si-propuse, precumu díserámu, ca incontr'a intortocárilor adevéruului si incontr'a eroriloru, cari se propaga in dílele nóstre ca de mesería prin o parte mare a presea-de-dí si prin brosiure, si cari de cele mai multe ori vedescu destulu de apriatu tendinti'a loru inimica, de a face beserica cat. si crestinatatea preste totu in ochii multímei superficiali urgisita, se pasiésca si dins'a si se se lupte prin acelasi midílocu alu brosiureloru. O suma din cele mai momentóse întrebatuni de dí sociali si científice se pertractara pana acumu pre acést'a cale totu prin capacítati emininti. Asia, afara de brosiurele enumerate in numerulu memoratu alu „Sionulu r.“, mai aparura de atunci incóce între altele urmatóriele: *Este óre legea consciéti'a publica?* de episcopulu de Mainz br. Guil. Eman. Ketteler; *Cért'a lui Gregoriu VII. cu Enricu IV.*, de dr. Enr. Ossenbeck; *Progresulu modernu si clasele lucrátórie*, de Ios. M. Hägele; *Claustrele in istoria*, de dr. I. C. Heinrich; *Artea e tréb'a facui*, de dr. Aug. Reichensperger; *Materialismulu modernu*, de dr. Haffner; *Conventiunea franco-sardinica din 15 Sept. 1864*, de dr. Hergenróther; *Reuniunea de feturi seau calfe a lui Kolping intru insemnatatea sa sociala*, de dr. Chr. H. Vosen; *Insemnatatea si pusetiuneu actuale a teatrului*, de dr. Guil. Molitor; scl. — Noi sperámu a face unu sierbitiu lectoriloru nostri, traducundu si aducundu in cele urmatórie ca de proba din brosiurele cestünate macaru un'a, esíta sub titulu de susu din pén'a domnului dr. Chr. H. Vosen.

* * *

De numele marelui scrutatoriu de natura Galilei e legata adese acea imputare, ce se face besericea de la Rom'a, precumca acést'a s'ar aretá inimica progreselorú científice si cercetárilorú invetiátiloru síe neplacute le ar fi suprimatu prin mesure fortiate de ale incvisitiunei. Se pretinde, cumca incontr'a marelui astronomu s'ar fi întrebuintiatu carcere si torturare, asia cátu procedur'a

incontr'a lui, ca unu triumfu alu tiranéi preotiesci asupr'a convingerei científice, ne-ar dá cea mai apodictica adevérintia despre asertiunea memorata. Intr'acee ase vomu priví linisciti si in íntregitate sa adevérat'a desfasiurarea procedurii romane incontr'a lui Galilei, dinaintea ínterdatulu testimoniu alu isvóreloru istorice voru disparé tóte acele fabule si calumnie ale dusímanosulu spiritu de partita. Pusetiunea lui Galilei fácia cu tribunalele de incvisitiune romane ni se infaçisiéza atunci cu totuluí altmintrea, decátu cea presupusa de urgí'a incontr'a Romei. Adevérat'a templare a afacerii lui Galilei nu aréta despreoparte vreunu doru de anatemisári alu cutaróru incvisitori si desprealt'a vreo manía opunatória de reformatoriu. Mai virtosu o privire nepreocupata preste templare ne aréta de ambe pártile numai o confusiune, asemenea de mare la judecatori ca si la condemnatu. Descoperirile supríndiatórie ale tempului de atunci nu le sciú nici o parte numaidecátu conciliá cu consciétiós'a padíre a venerandeloru traditiuni teologice. Aici partile, prelanga asemenea sentiemente religióse si respectare reciproca nestramutata, fára ura si inimicéti venira in colisiune, a carei temeiu zaceá in ímpregiurárilu tempului de atunci.

Noi posedemu adi in deplínatate dorita funtile pentru just'a de judecare a istoriei lui Galilei. Inainte de tóte e momentósa aici scrierea italiana a cavaleruluí Venturi, in carea, prelanga estrase deplínu indetuli-tórie din actele procesuluí, se afla si unu síru de epistole ponderóse de ale ambasadoruluí toscanesu de atunci in Rom'a, Nicolini. Scirile mai vechi si epistolele lui Galilei esistinti prin acést'a se íntregescu, precandu unele scrieri mai nóue mai adaugu inca materialu folosiveru. Problem'a nóstra aici e, ca cátu mai prescurtu, dar dupa cuvientia, se luminámu starea lucruluí.

Galileu Galilei s'a nascutu in a. 1564, ca fiulu unu nobilu florentinu, in Pis'a, unde famili'a petreceá pre unu tempu órecare. Inca fiendu fórté june se distínse prin aplecare sa deosebita spre studíele matematice si fisice. Íntrebuintiarea misicarii pendularie ca mesura a tempului, scrutarea legiloru caderei si alte asemeni descoperiri, atrasera curendu atentiunea lumei científice asupr'a lui, dupa-ce la universitatea din Pis'a pasise ca profesoriu de matematica. Insa zelulu seu cátra descoperiri nóue erá insoçitu de unu antagonismu totu atátu de mare cátra modrulu de pana aci de a pertractá probleme fisico-scientífice dupa principi-

ele filosofiei aristotelice domnitórie. Impregiurarea acest'a i sterni inimici, cari midilócira departarea lui de la catedr'a profesorală din Pis'a. Ci dauna esternală casului acest'a nu i-a casionatu; fiindcă republic'a Venetiei indată după aceea lu chiamà in modu onorificu la universitatea de Padu'a, unde iute si- castigà unu renume mare. Dar cutóteaceste templarea aceea lu-intarì in antagonismulu seu contr'a aperatoriloru filosofiei aristotelice, unu antagonismu, ce lu insoçi preste tóta viati'a lui si adese lu rapì la esacerbari.

In Padu'a nu preste multu tempu descoperiri insemnate fùre fruptulu scrutariloru sale. La Veneti'a audìse elu nesce faime imperfecte despre telescopulu (ochianulu) descoperitu chiaru pre atunci in Holandi'a. Elu gaci indată constructiunea lui si a fostu celu d'antâiu, carele lu intrebuintià la observàri astronomice. Prin ast'a devenì la descoperirea satelitiloru lui Iupiter; mai incolo observà figur'a luminósa in form'a secerei a planetului Venus si pétele din sóre, carile prin mutarea locului seu, observata de elu, lu feceru a presupune, cumca corpulu sórelui se misica invertindu-se in giuru.

Aceste descoperiri lu intarira in acea parerea, precumca sistemulu misicării lumii, aপরatu inainte cu vreo sieptedeci de ani decàtra Kopernik, e uniculu, carele coresponde adeveratei stàri a lururiloru in natura.

Precandu adeca cei vechi misicàrile depre ceriu le esplicáu urmandu cu totului parerei ochiloru, Kopernik a desvoltatu cugetulu, ce lu atinsesera dej'a in anticitate unii astronomi, amesuratu carui'a nu sórele si bólt'a ceriului suntu in misicare, ci globulu pamentescu; si cà parerea ochiloru aici chiaru asia ne insiéla, cásicandu pre vreo naia plutindu in diosu ni se pare a vedé tiermurele in misicare, precandu aievea noi ne misicàm.

Nicolau Kopernik, carele mai inainte si insu-si fusese in Rom'a profesoriu publicu de astronomía, s'a fostu cuprinsu cu cercetarile acestea mai deaprópe spre scopuri besericesci, lucrandu elu din insarcinarea papei pentru indreptarea calendariului intentiunata pre atunci. Dinsulu se intorsese mai tardiu in patri'a sa Prusi'a si prin unchiulu seu, episcopulu de Ermland, ajunsese canonicu in Frauenburg. După scrutari si calculari de treidieci de ani si-gatà renumit'a sa scriere „Despre misicàrile corpuriloru ceresci“, in carea desfasiurà sistem'a cea nóua si o aperà in contr'a obieptiuniloru potiutióse. Intre aceste obieptiuni, prelanga obmotiunile filosofiei domnitórie aristotelice, se gasescu si dificultàti teologice. Mai multe locuri ale Scripturei adeca, alaturandu se parerei ochiloru si usului grairei comune, vorbescu seu despre *misicarea* sórelui seu despre *starea* pamentului. E invederatu, cumca greutate esintiala in espresionile acestea facià cu sistemulu kopernikanu nu zace, si Kopernik aveà fàra indoiéla cuventu a se redímá aici pre presupunerea atátu de indreptatíta, precumca s. Scriptura cu espresionile acestea nu vre se ne dee revelatiune ddiéscă despre statulu lucruriloru naturei, ci in contectulu de facià intrebuintiéza numai simpleminte usulu comunu alu vorbirei, carele urméza parerea ochiloru. Cumca câtu de puçinu a cugetatu piulu Kopernik la vreo contradícere in contr'a credintiei religióse, se vedesce si din impregiurarea, cà elu cartea sa si-a dedicat'o serbatoresce papei, si in dedicatiunea acest'a posibil'a aceea intrebuintiare „de locuri biblice reu-intielese“ in contr'a noului sistemu alu lumii o dechiara demna de despretiu. Kopernik, provocatu prin cardinali si episcopi, la finea viatiei sale incredintia

manuscriptulu seu unei mani amice si incuvientià publicarea lui. Morindu vediù si atinse inca primulu exemplariu tiparitu, ce i lu presintara, si apoi preste puçinu se mutà la cele eterne in 24Marte 1543 in Frauenburg.

Tiparirea opului, precumu diseràm, nu a procuratu-o Kopernik insu-si, ci amiculu seu Ioanu Schoner in Norinberg'a. Andre'a Osiander, colucrandu la editiune, adause opului fàra scirea lui Kopernik dej'a morbosu unu prologu anonimu, in carele dinsulu, din frica de atacuri teologice si filosofice, infaçisiéza nóu'a doctrina ca o simpla ipotesa, carea, fàra se aiba lipsa de a fi in sine adeverala, ba celu puçinu veraseminea, oferesce totusi sierbitiuri esintiali spre mai usiór'a calculare a fenomenelor astronomice. Estu prologu a casionatu acea afirmare retacita, cumca chiaru si Kopernik nóu'a opiniune nu ar fi propusu-o ca adeveru descoperitu, fàra numai ca presumtiune comóda spre inlesnirea computàriloru astronomice. Acést'a in sa e falsu, càci Kopernik nu dice asia cev'a in cartea sa. Dinsulu a privitu parerea sa apriatu de adeverat'a stare a lucruriloru cu respectu la faptele astronomice, si elu in persona n'a avutu nici o temere la publicarea acelei. Numai nenumitul in carte Osiander dede locu acestei temeri preste mesura, si asia prin prologulu seu asertiunile auctoriului de capulu seu le scari la simple ipotesa. Opulu, carele esì antâiasidata in 1543, ajunse in 1566 o a dóu'a editiune in Basile'a (Basel), fàra de a se fi redicatu in contra-i vreunu veto besericescu. Dara sistemulu lui Kopernik pentr' aceea inca totu n'a aflatu primire favorabila din partea invetiatoriloru de atunci, aducundu-se in contr'a lui din tóte pàrtile in doiele, nu teologice, ci *fisicali*. Sieptedeci de ani trecura de la antâi'a ivire a cartei, inainte de ce scientiei naturali i s'aru fi deschisu prin Galilei nóue midilóce spre deplinirea argumentelor militanti pentru presumtiunea kopernikana.

Dupacumu memoraràm, Galileu Galilei celu d'antâiu intrebuintià nou-aflatulu telescopu spre observarea fenomenelor ceresci si ajunse prin elu la mai multe descoperiri, cari subministráu nóue medie astronomice pentru propumnarea sistemului kopernikanu. Memorat'a mai susu descoperire a lunelor planetului Iupiter fece a se observá acolo chiaru asemeni misicari, de cari a fostu presupusu Kopernik despre intregu sistemulu solar. Inea si mai momentósa se parù schimbatóri'a figura de secere a planetului Venus, descoperitu de Galilei prin telescopu. Prin acést'a se cunoscù invederatu, cumca planetii suntu globuri, cari luminarea loru unilaturala o primescu de la sóre, si deaceea, privindu-se depre pamentu, după deosebirea pusetiunei, ce o iea globulu pamentului in calea sa, aréta si planetii ca si lun'a o luminatiune schimbatíosa, indată-ce prin telescopi deajunsi de tari i potemu priví destulu de acuratu. Proumandu observàrile asupr'a schimbarei stralucirei planetiloru, au trebuitu se se capete testimonie totu mai invederate despre aceea, cumca lucrulu stà intr'adeveru amesuratu presupunerei kopernikane. Aici se poteá apoi asteptá ivirea ataroru fapte, cari mai multu se nu se póta esplicá prin midilócele vechiei priviri despre lume, stabilite de Ptolomeu.

A trei'a descoperire facuta de Galilei prin telescopu, adeca rotirea sórelui in giuru de sine, pre carea dinsulu o cunoscù depre misicarea petelor din sóre seu mutarea locului loru, demonstrà figur'a de globu a acestui corpu luminos si sprigionì asísiderea sistemulu kopernikanu, desì ea se poteá uní si cu presumtiunea lui Ptolomeu.

Aflarea acestorur temeieri n oue spre intarirea sistemului kopernikanu avu acelu efectu usioru de explica- tu, că Galilei, celu in aste descoperiri ale sale at tu de norocosu, se fece aperatoriu inversiunatu alu noului sistemu. Si fiendca lui i er u cunoscute potintiosele obieptiuni teologice inprotiv  n ucei opiniuni, ear in apropiarea sa Dominicanii aret u voia de a dechiară sistemulu kopernikanu ca contrariu Scripturei, deaceea zace  multu in interesulu astronomulu ultra-zelosu pen- tru onórea sa propria si pentru progresulu scientiei, de a midiloci de la pap'a o aprobare formală a n ucei pre- sumtiuni. Ast'a nesuintia contribu  nu pu inu la aceea, ca astronomulu vehemente si neprecautu se vina in acele colisiuni, in cari se incurc  dinsulu in Rom'a. Elu a trasu insu-si si mai multu cudeatar'i a pre acesti judeci besericesci cu parerile loru filosofice si teologice in c rt'a ast'a naturalu-scientifica, de race pof't'a loru de a se me- stec  intr' ins'a nu se aret  a f'i prea acatare-te.

Galilei f u intr'aceea chiamatu din Padu'a la Flo- renti'a prin ducele Cosm'a II. Acolo celebrulu astrono- mu, capetandu catedr'a de ant iulu filosofu si matema- ticu, st  at tu la curte c tu si inaintea invetiatiiloru in mare on re. Zelulu seu pentru sistemulu kopernikanu fece opiniunea cea nóua, pana ac  numai debilu repre- sintata, de totulu ponder sa si de o cest une ardiet ria a scientiei.

(va urm .)

Beseric'a si chiamarea preotiesca.

(urmare.)

Din cele comemorate ce urméza mai naturalu, de- c tu necesitatea pentru preotu de a-si apropi  maniere blande, tactica buna, cunoscintie intinse si o cvalifica- tiune considerabile, superioritate in notiunile relegiose, superioritate in totu, ce concura a inaltia demnitatea umana, pentruc  se p ta fer  sufletele de stricatiunile pecatului, de totu, ce vestediesce, le dă diosu, le usuca si om ra. Responsabilitatea preotulu este f rte grea. Totu ce se pierde si retacesce din culp'a lui, i agrav za pied ps'a. Fericirea, bunastarea temporaria si intregi- mea religio-morale a pastoritiiloru sei, suntu testimo- niulu si asia-dicundu barometrulu zelului si aptitudi- nei sale preotiesci, si t te desolatiunile, necredintiele si depravatiunile escate deptu negligint'i sa, voru f'i de- nunciantii si acusatorii debilitatei sale la tronulu jude- tiale divinu.

Ac st'a necesitate de cvalificare si progresu este cu at tu mai ardiat ria, cu c tu preotulu nu este numai invetiatoriu in ramurile susu indegetate, nu este numai magistru, ce să adres za c tra omulu internu: ci este menitu de a fi solatiu si pentru celu ce, dupa-ce vediu, cumu i cadu un'a câte un'a t te florile bucur ei, nu mai are nemicu de speratu pre acestu pamentu; ajutoriu pentru celu ce pre ruinele fericirei, pre cenusi'a averei, scóte gemete lugubre si doi se; asilu si adopostu pen- tru celu persecutatu de lume, pentru celu ce din sierbi- tiulu satanei cu cainti'a telhariului si l cremele Magda- lenei se int rce la mantuire si lumina. Ca unu apostolu alu caritatiei are de a semen  liniscea si pacea preto- tindeni si la tóta suflarea, de a aret  printre nuorii de suferintie radiele unui sóre de mangaiare, de a vers  rou'a de sperare in anemele strivite; — rezultate acestea, ce din grat'i a ddieasca se potu dobend'i prin sacrificiulu legei nóue si sacramente, la a caroru dispensare nu nu-

mai este autorisatu, ci chiaru deobligatu preotulu din chiamarea sa.

In viatia adesu nu trece o d'i, fara de a aduce to- rinti de nefericiri; t te presub sóre zacu sub domn'i'a preschimbarei; tipulu constantiei nicaiuri in lume ne in- tempina; amegirile si intrist rile suntu cotidiane, la cari preotulu fidelu din chiamarea sa are a sucurge cu sva- tulu, vorbe blande, si midilóce potintiose. Beseric'a este a toturoru; depre pragulu ei nu este iertatu si cu cuve- nintia a imbranci pre nimene; preotulu este doctorulu si apotecariulu toturoru.

C te rele, câte suferintie nu mergu spre a se fran- ge si alin  in beserica; câte retaciri nu se espi za la p lele altariului prin lacremele caintiei! T te sperantiele sdrobite, t te asteptările naufragiate — ilusiunile tene- rului, vointi'a solida a barbatului si patienti'a betranului, sfermate de puterea nesent toria a lumei — se ducu a se paus  in umbr'a invetiatureloru beserice. Căci nu este locu de repausu mai siguru in lumea larga, dec tu al- tariulu Domnului. Ac st'a indulcesce dorerile, sterge l - cremele suferintiei, si vindeca plagele sangerande ale a- nimei prin balsamulu salutaru alu divineloru sale pro- misiuni si mangai ri. De aici tenerulu si feti r'a, copi- lulu si caruntulu, cu anima inaltia, cu sufletu voiosu si plinu de incredere, investiti in vestmente de serbatóre si bucură, la sunetulu campane, ce invita pre credin- tiosi a-si aduce aminte de originea, esistint'i'a si venito- riulu loru, grabescu la servitiulu divinu, la liturgi , pen- tru a-si substerne rogatiunile fierbinti, multiamitele fiiesci in cas'a Ddieului marirei. Ah Ddieule! mare este riulu bunet tiloru, ce se revărsa preste omenime din sa- crificiulu legei nóue... Aici se impaca Ddieulu poteriloru, imparte grat'i penitintiei, si i rta si pecatele cele mai esorbitanti. Nu se dau indigintie, nu miserie si strimto- r ri, cari se nu se ajutore prin sacrificiulu liturgicu, in carele se v rsa tóta bogat'i iubirei de ómeni a lui Ddieu. Demultu grandiositatile mundane nu aru infaiosia dec tu nesce ruine disordinate, de nu er  sacrificiulu altariului si de lipsia sacramentele, pentru a mitig  drépt'a mania a Parintelui lumei.

Deci cu ce desideriu si promptitudine nu va trebui se alerge la altariu preotulu spre sacrificarea, prin ca- rea se inveselescu angerii, baserica se edifica, se ajuta viii, se dă repausu celoru morti! „Si voiu intr  la alta- riulu lui Ddieu, la Ddieu celu ce veselescu teneretiele mele.“ Psalm. 42, 4. Cu ce ard re si nepregetare va urmă la orice chiamare, pentru a dispensă sacra- mentele, asiediate de prea bunulu Isusu ca totu at te reme- die salutarie pentru morburile spirituali! Chiamare su- blima ac st'a! de a manipul  lucrulu celu mai santu pre pamentu, lucrulu celu mai maretu, ce intempina omulu in peregrinatiunea sa. Oh de ar f'i porurea viua ac st'a credintia in anemele preotiloru, ca se nu se apropie fara frica si cutremuru de acestea clenodie sante, cu at tu mai pu inu se le intreprinda administrarea fara rece- rut'a preparare, fara de a intrun'i in person'a sa totu ce inaltia demnitatea umana; c ce si-pierdu tóta svavi- tatea, asia-dicundu tóta cer sc'a poesie, administrandu-se de nesce fientie nesent torie si manipulandu-se de nesce mani brute! —

Ac st'a este resumatulu oficiiloru, ce resaru din chiamarea preotiesca: oficie, ce facu statulu ac st'a one- rosu, si responsabilitatea-i s vera si grandio sa; oficie ce ne explica lamuritu acele nar ri si ne asecura despre vera- citatea loru, cari adeca ne spunu, cumca multi barbati santi si piosi, multi ómeni energiosi si aderinti sinceri

ai relegiunei crestine au declinat de la sine acést'a
chiamare, seau o-au primitu între lácrame si cu ingri-
girea cea mai seriósá. Si pre dereptulu. Pentru cá preo-
tulu in tóta viati'a sa are de a sustiené o lupta invier-
siunata cu lumea si cu prejudetiele ei. Elu este campio-
nulu si combatatoriulu resolutu alu toturoru retaciriloru
si ispiteloru diavolesci.

Terimulu, ce are preotulu de a cultivá, este plinu de
laciuri si sterpu seau inclinat a produce neghin'a si
polomid'a pecateloru. Spiritulu, ce are de a lu conservá
si mantiené pre càlile luminei, este instalatu in artifi-
ciós'a citadela — corpulu, in carele sentírile desteptate
de poftele lumei veghiéza ca sentinele aprige si neador-
mite; dreptce preotulu nu póte reusi a prestá sufletului
nutrementulu necesariu seau chiaru a i dá aripele, cu
cari se se avente la inaltímea destinatiunei sale, decátu
dupa-ce sentiementeloru le pune frenu in gura, ma aórea
— precumu mediculu si-adórme patientulu, pre care lu
supune la atari operatiuni mai desperate si extreme
— numai dupa-ce le reduce in stare apatica, seau
chiaru preste cadavrele loru trebue se se apropie de
omulu adeveratu — de spiritu. Prea firesce acést'a; deó-
race se scie, cumca internulu omului este teatrulu a loru
dóue lumi, a loru dóue imperatíe, ce se lupta in contra-si
cu inviersiunare: sufletulu seu ca peregrinulu, ce si-
regretéza loculu, unde vediù mai antáiu lumin'a, staruesce
la patri'a sa marétia; ear corpulu, urmandu instincteloru
sentionali, cauta la celea ce gâdele si desfatéza. „Omulu,
precumu díce unu scrietoriu francesu, este mai mobilu
ca lumin'a, mai vagabundu ca ventulu, totdeún'a nesatiu,
totdeún'a neliniscitu, totdeún'a in agonia“. Fragilitati,
dispusetiuni acestea, ce ceru atát'a tandrétia in tractare,
atát'a intieleptiune in remediare, incátu chiamarea preo-
tiésca o facu fiorósá pentru omulu sinceru si demulteriori
apesatória si pentru celu mai perfectu si devotatu.

Ma nu ajungu acestea, ci se mai adaugu si preschim-
bările, ce adesu, fórte adesu intrevinu a baricadá pre
preotu in carier'a-i obositória, a tavalí si inlaturá senti-
nelele, ce preotulu le pune la postulu de veghiare asupr'a
spiritului. Decâteori nu se invalue maréti'a natura in
aburi grosi; decâteori nu sufla preste capulu stirpei uma-
ne unu acvilone, ce inghiaçia pana in medua; decâteori
nu se ultragéza nevinovatí'a si se bate cu pietre retaci-
rea usióra; decâteori „ómeni, precumu se díce la Mala-
chi'a cap. 30 v. 14, a caroru dinti le suntu sabie, nu se
sierbescu cu ei, ca cu nesce cutíte“ asupr'a celoru, ce
n'au nemicu pre pamentu; si Dómne câte fientie abia
aduse la lumina, abia puse pre calea mantuirei, se abatu,
retacescu, si se dau omoritoriului scepticismu si scarbó-
sei depravatiuni! Luptele suntu grele; obstacelele, ce in-
timpina, cumplite; urméza in sa de aici neimplinirea,
negliginti'a oficiului? urméza óre, ca cinev'a din acést'a
se si-faca unu capitalu de escuse si dispensatiuni? Nice-
decumu nu.

Sustienerea societatei umane necesitéza o multíme
de cariere si conditiuni, si membrii toturoru conditiuni-
loru, cari nu si-potu imputá nece o necredintia, nece o
neesactitate, au titlu si pretinsiuni la glori'a de a fí co-
operatu la prosperarea comuna. Fiacare omu devine o-
data in penibil'a hesitare a lui Hercule la despartírea
respantieloru, in punctulu de a si-alege calea, pre
care se destinéza a si-aduce contingentulu sacrificiului
pre altariulu umanitatei. Acést'a este punctulu, de la a
carui solutiune buna seau rea, alegere nimerita seau
gresíta emanéza cele mai frumóse rezultate ori cele mai
grele nefericiri, atátu pentru individu, cátu si pentru

omenime. Fiacare omu dara supuna-se la unu esamenu
rigorosu si impartiale, sondeze cu tóta seriositatea ofi-
ciele, placerile si greutátile cariereloru, acestea le com-
pareze cu insusírile si asteptările sale, si estmodu nu-
mai, resolutu si din convingere, manece.

Asia si statulu preotiescu inca si-are obstacelele si
greutátile sale, precumu memorai mai susu, nu in sa insu-
perabile. Mantuitoriulu Isusu repetiesce in sute de mii
de biserice, dicundu: „Ve tramitu ca pre oi in midflo-
culu lupiloru, fiti dara intielepti ca sierpii si simpli ca
porumbii“. Nu promite comoditatile vécului seau molate-
cele placeri ale orientului, ci le predíce respicatu, cá
ómenii i voru urí, i voru bate si alunga; ma chiaru le
spune, cá „vai vóue de ve voru díce bine toti ómenii, cá
intru acestu tipu faceá profetiloru mintiunosi parintii
loru,“ (Luc'a 6, 22); dara „fericiti suntu cei persecati
pentru dreptate, cá acelor'a este imperatí'a ceriuriloru.“

Ioanu Popu,

teol. patruan. in semin. metrop. din Blasiu.

(va urmá.)

Starea scóleloru

din vicariatulu Fagarasiului.

In acestu vicariatu suntu 2 scóle *triviale* bine orga-
nisate, un'a in Vaid'a-Recea, alt'a in Ohab'a, cu câte doi
docinti cvalificati de ajunsu, in cari au frecventatu in
anulu curinte 172 scolari. Docintii din Vaid'a-Recea au
salarie anuali de câte 300 si 200 florini val. aust. din
fondulu monturului; ear cei din Ohab'a si-primíáu pana
acumu salariele loru de câte 300 si 150 fl. v. a. din re-
partitiune impartíta pe 4 comune intregi, cari sub grani-
tia formáu compani'a a 2., si pe locuitorii gr. cat. din
alte 5 comune mestecate. In 17 Aprile a. c. cu nru. 8106
inaltulu guvernulu regescu a asemnatu pentru acést'a
scóla din interesele fondului de monturu 600 fl. v. a. A-
cestu ajutoriu, déca s'ar primí in totu anulu, a asecuratu nu
numai esistinti'a acestei scóle, dara totdeodata a pusu pe
cei competinti in pusetiunea de a inmultí numerulu do-
cintiloru, si astfeliu a redicá acést'a scóla la gradulu
unei scóle normale. Pentru una asemenea organizatiune
a scólei din Vaid'a-Recca s'au facutu pasii receruti la in-
altulu guvernulu inca din primavér'a anului 1866, in sa
pana acum'a n'a urmatu nece o decisiune.

Scóle populari s'au sistemisatu in acesti doi ani din
urma 26, cu salarie de la 60 pana la 200 fl. v. a.; 10
scóle au remasu pana acumu inca nesistemisate, ear in
alte 9 comune scóle proprie gr. cat. nu se voru poté si-
stemisá nece pe venitoriu, din caus'a miseríei locuitori-
toru gr. cat. si a numerului loru neinsemnatu.

Progresulu in scólele triviale e multiamitoriu, frec-
ventarea a fostu regulata.

In scólele populari frecventarea regulata a fostu
numai in lunele de iérna, ear dupa aceea neregulata; care
parte este de a se atribuí impregiurarei, cá omenii si-
folosescu pruncii mai marisiori la lucrulu campului si la
pasciunarea viteloru, parte cá in acestu anu sbuciumatu
de evenimente si, déca lu-potu numí, de transitiune
oficialii administrativi n'au supeditatu organeloru base-
ricesci spriginulu recerutu. Preste totu au frecventatu
in scólele populari in semestrulu I. 1722 prunci, din
carii 1317 fetiorasi, 405 fetitie; in semestrulu alu II.
1447, din carii fetiorasi 1093, fetitie 354. Nu au frec-
ventatu in semestrulu I. 306 prunci, 472 fetitie, la-olalta

778. In semest. II. n'au frecventatu 1393, si adeca 518 prunci, 875 fetitie.

In *scótele de dominec'a* au frecventatu numai 107 fetiorasi si 69 fetitie, prin urmare unu numeru prea insemnatu din tenerime n'a frecventatu scótele delocu; ne nutresce in sa sperarea, cà sub nóu'a administratiune politica, ce are se se inaugureze in scurtu tempu, se voru luá measurele recerute din partea organeloru administrative, spre a indreptá gresielele trecutului; càci districtulu e curatu romanesc, organele administrative inca au se fia numai romani si ca atari au la mana tóta poterea, si numai voia si zelu s'ar mai recere, ca se redice poporulu la nivél'a culturai, la carea au redicatu pre Sasii din scaunele invecinate oficialii lor.

Fagarasiu, 16 Iuliu 1867.

I. Antonelli,
vicariu for. gr. c.

Protocolulu visitatiunei scol. prin scótele popor. din protopopiat. gr. c. alu Mediasului

(intreprinse in Noembre si Diecembre 1866 de T. V.
Bourza, inspectoru scol.)*

1. *Muieresci*. In comun'a acést'a se afla 450 suflete de religiunea gr. c. Scóla comunala edificata pana acumu inca nu se afla, deórace din partea oficiului comunale i-s'a denegatu loculu de scóla postitu. Prunci de scóla suntu 42, amblatori la scóla suntu 37. Cas'a de scóla e inchiriata, a carei proprietariu e Georgiu Baciu; ea e buna, de piétra, si contine dóue despartimente. Cursulu scolasticu e defiptu de la 1. Noem. pana inclusive ultim'a Aprile. Invetiamentulu se propune numai in limb'a romana. Salariulu invetiatorescu e defiptu, annuatim' in naturalie 32 metrete, si 3 fl. 20 cr. v. a.; de docinte e togmitu Elia Munteanu, absolutu pedagogu din institutu pedagogicu romano-catolicu din Sabiiu.

Muieresci in 21 Noem. 1866. Efori'a besericésca: Iacobu Popu m. p., parochu loc. gr. c.; Tom'a Telle curatoru; Ioanu Pop'a m. p.; Ioanu Paulu m. p.; Nicolau Munteanu m. p. Elia Munteanu m. p., docinte gr. c.

2. *Agurbiciu*. In comun'a acést'a se afla 350 suflete gr. c. Prunci apti de scóla suntu vreo 30 la-olalta. Edificiulu de scóla in vér'a anului acestui'a s'a edificatu, si asia, câtu s'a pusu sub coperisiu; in sa numai una odaie s'a potutu gatá; mai departe din lips'a midilóceloru nu s'a potutu lucrá. Edificiulu are o forma si o pusetiune fórte placuta; elu contine dóue caturi; in rondulu din diosu la intrare este unu ambitu, deastang'a la intrare este una odaie, carea in lumina mesura 3 org. in lungime, ear in latíme 2 org.; in drépt'a acestei se afla una camera, carea in lungime mesura 1 org. si 3 urme si in latíme 5 urme. Apoi in rondulu alu doilea, adeca in celu din susu, se afla una sala, carea mesura in Iung. 3 org. si 3 urme, ear in latíme 3 org.; langa acea se afla una casulitia in lung. de 1 org. si in latíme asemenea; in verfulu coperisiului este pregatitu loculu, prin carele se se scóta unu turnisioru. Edificiulu este incopciatu cu beseric'a gr. c. Cursulu scolast. e defiptu de la 1 Noem. pana in ultim'a Apr. Invetiamentulu s'a propusu numai in limb'a romana. Salariulu invetiatorescu este, annuatim' sistemisatu in suma de 70 fl. v. a.; de docinte este togmitu Ioane Plascea, pedagogu absolutu la Orlatu.

* Desi protocolulu presinte se intardíá, crediúmu totusi a lu publicá, pentru cá se ne orientámu si se tienemu mereu contu despre starea scóteloru nóstre de pretotindene. Red.

Agurbiciu, 23 Noem. 1866. Efori'a bes.: Demetriu Popu m. p., parochu g. c. localu; Dumitru Fagetianu, curatoru; Gregoriu Lupu. Ioane Plascea, docinte gr. c.

3. *Vorumlocu*. In acést'a comuna se afla 250 suflete de rel. gr. c.; ear prunci apti de scóla suntu cu totulu fetiori si fetitie 20. Cas'a de scóla pana acumu nu s'a edificatu, din singura acea cauza, cà de mai multi ani comun'a besericésca se legiuesce cu comitetulu comunale pentru unu locu de scóla pana la inalt. reg. guberniu, carele pana acum'a decátra acel'a s'a refusat. Cas'a de scóla este adi la docintele in su-si, carea contine sub unu coperisiu 3 odai. Altmintre edificiuulu e in stare buna. Cursulu scolast. e destinatu de la 1. Noem. pana in ultim'a Apr. Invetiamentulu se propune numai in limb'a romana; salariulu invetiatorescu e otaritu in suma de 25 fl. v. a. si alte accidentale; de docinte este constituitu Vasiliu Bacila, carele a absolvatu dóue clase gimnasiali.

Vorumlocu, in 26 Noem. 1866. Efori'a bes.: Ioane Bacila m. p., parochu locale; Ioachim Munteanu m. p., curatoru; Simeonu Henti'a; Ioanu Negra; Simeonu Savu; Ioanu Bacila m. p.; Ioanu Munteanu. Basiliu Bacila m. p. invetiatoriu gr. c.

4. *Brateiu*. In comun'a acést'a edificiu scol. nu este, ba inca nici locu de scóla nu este asemnatu; suflete de rel. gr. c. suntu 160; prunci apti de scóla suntu 15. Instruarea prunciloru s'a facutu in cas'a docintelui, a carui'a edificiu cuprinde 3 despartimente si e din materia solida redicatu; de docinte este togmitu Iesaia Comanu, a carui salariu anuale este fipsatu in suma de 20 fl. v. a. Cursulu scol. este a se incepe in 1. Noem. si a se terminá in ultim'a Apr. Invetiamentulu se propune numai in limb'a rom.; docintele e pedagogu absolutu in fostulu institutu preparandiale de la Orlatu.

Brateiu in 4 Diec. 1866. Efori'a bes.: Ambrosiu Aaronu m. p., parochu gr. c.; Iosefu Barbu m. p., curatoru; Ioanu Munteanu m. p.; Dumitru Mij'a; Elia Bacila; Ioanu Opriceanu. Isaia Comanu m. p., docinte.

(finea va urmá.)

Ratiociniu

despre perceptiunile si erogatiunile facute spre scopulu edificarei nónei case parochiale gr. c. din Sabiiu in decursulu anului 1866.

(finea.)

Erogatiuni.

fl. cr.
in val. austr.

1. 1866, 6 Marte; documentulu nru. 1. Pale-riului Georgiu Wagner pentru stricarea zidului, datu din partea cetatiei pentru nóu'a casa parochiale, si transportarea derimat-uriloru de zidu (Mauerschütt) i-s'au platitu dupa fiacare orgia câte 50 cr., pre 14 orgie	7	—
2. 1866, 11 Mart.; doc. nru. 2. Pentru vecturarea pana in curtea parochiale a loru 2 ³ / ₄ orgie din materialulu bunu alu bucatiei de zidu, datu din partea cetatiei pentru zidirea nónei case par. s'au platitu . . . (celealalte 11 ¹ / ₄ orgie s'au vecturatu gratis.)	5	50
3. 1866, 11 Mart.; doc. nru. 3. Pentru sapa-rea unei gropi pentru stingerea si conser-varea varului trebuintiosu la zidirea nónei case par., s'au platitu lui Ioanu Siolia . . .	1	60
4. 1866, 14 Mart.; doc. nru. 4. Pentru facerea si legarea acestui protocolu, destinatu spre		

a duce intr'insulu ratiuni deosebite pentru perceptiunile si erogatiunile destinate in favórea nóuei case parochiale, s'a platitu	1	—	dóu'a rata din pretiulu togmitu pentru zidirea nóuei case, in suma de	200	—
5. 1866, 28 Mart.; doc. nru. 5. Pentru unu timbru pusu pre suplic'a, prin carea s'a cerutu concessiune pentru zidirea nóuei case par., cumu si pre 2 esemplarie din planulu zidirei, câte 15 cr. 1 esemplariu, s'au platitu cu totulu	—	80	20. 1866, 15 Iuniu; doc. nru. 20. S'au platitu cele 6 buti de varu desub nru. pos. 18, cumperate pentru cas'a par.; câte 6 fl. 1 bute, cu totulu	36	—
6. 1866, 1 Aprile; doc. nru. 6. Pentru sapa-rea altei gropi mai mari, spre stingerea si conservarea varului necesariu la zidirea nóuei case parochiale, s'au platitu	2	50	21. 1866, 15 Iun.; doc. nru. 21. Pentru 1½ bute si o fierdela de varu pentru nóu'a casa parochiale, computata butea cu 5 fl., s'au platitu cu totulu	7	75
7. 1866, 2 Aprile; doc. nru. 7. Pentru 5 buti de varu cumperatu la nóu'a casa par., câte 5 fl. un'a bute, s'au platitu cu totulu	25	—	22. 1866, 15 Iun.; doc. nru. 22. Pentru 34 grinde de 3°, cumperate un'a câte cu 80 cr., s'au platitu la 2 ómeni din Cristianu	27	20
8. 1866, 3 Aprile; doc. nru. 8. Pentru 8 orgie cubice de piétra cumperata pre sé- m'a nóuei case par., computandu-se 4 orgie câte 19 fl. un'a, ear 4 orgie câte 18 fl. un'a, s'au erogatu cu totulu	148	—	23. 1866, 15 Iun.; doc. nru. 23. Pentru 9 grindii de 3°, cumperate 1 cu 50 cr., s'au platitu lui Eli'a Giurc'a din Cristianu	4	50
9. 1866, 20 Aprile; doc. nru. 9. Pentru 2 stengini cubici de piétra cumperata pentru nóu'a casa parochiale de la Michailu Lieb- hard, cu 19 fl. unu stenginu, s'au platitu cu totulu	32	—	24. 1866, 15 Iun.; doc. nru. 24. Pentru 7 grindii de 4°, cumperate 1 cu 1 fl. si 10 cr. v. a. de la Andr. Eder din Cristianu, s'au platitu	7	70
10. 1866, 5 Aprile; doc. nru. 10. Pentru stin- gerea varului la 4 insi pre 2 díle li s'au platitu cu totulu	5	80	25. 1866, 15 Iun.; doc. nru. 25. Pentru 8 grindii de 4°, cumperate un'a cu 1 fl. de la Bucuru Loloiu din Gur'a-riului, s'au platitu	8	—
11. 1866, 9 Aprile; doc. nru. 11. Domnului Ioanu Krämer pentru planulu de zidire pentru mesuratur'a preliminara (Voraus- mass) si calçululu preliminaru de spese s'au platitu	12	—	26. 1866, 15 Iun.; doc. nru. 26. Pentru 18 grindii mai subtíri, de 3°, un'a cu 50 cr., s'au platitu lui Gligoru Pop'a din Orlatu	9	—
12. 1866, 30 Aprile; dec. nru. 12. Pentru 9 buti de varu cumperatu la nóu'a casa paro- chiale, computandu-se tóta butea câte cu 7 fl., s'au platitu	63	—	27. 1866, 19 Iun.; doc. nru. 27. Pentru 10 grindii mai gróse, de 3° in lungime, 1 cu 70 cr., s'au platitu lui I. Huter din Cri- stianu	7	—
13. 1866, 12 Maiu; doc. nru. 15. Pentru 3 buti si 3 metrete de varu cumperatu pen- tru cas'a parochiale, computandu-se o bute cu 5 fl., s'au platitu	15	75	28. 1866, 19 Iun.; doc. nru. 28. Pentru 17 grindii de 3°, un'a cu 65 cr., s'au platitu lui I. Mog'a si Simeonu Rodianu din Orlatu	11	5
14. 1866, 12 Maiu; doc. nru. 14. Pentru stin- sulu a loru 3 buti si 3 metrete de varu s'au platitu pre o dí la 3 lucratori câte 40 cr., cu totulu	1	20	29. 1866, 19 Iun.; doc. nru. 29. Pentru 21 grindii de 3°, un'a cu 70 cr., s'au platitu lui Petru si Iosifu Ghisioiu din Orlatu pre- ste totu	14	70
15. 1866, 14 Maiu; doc. nru. 15. D. archi- tectu Andr. Krämer i-s'a platitu antâi'a rata din pretiulu zidirei nóuei case paro- chiale (togmitu in sum'a totale de 700 fl.) in suma de	300	—	30. 1866, 19 Iun.; doc. nru. 30. Pentru 9 grindii de 3°, un'a cu 63 cr., s'au platitu lui Gligoru Pop'a din Orlatu	5	67
16. 1866, 15 Maiu; doc. nru. 16. Pentru sco- sulu din pamentu a unei orgie cubice de piétra, daruitu de parochulu din Gur'a- riului Ioanu Stoiti'a pentru nóu'a cas'a parochiale, s'au platitu	2	20	31. 1866, 19 Iun.; doc. nru. 31. Pentru 17 grindii de 3°, un'a cu 65 cr., s'au platitu lui Petru Stoic'a din Gur'a-riului	11	5
17. 1866, 31 Maiu, doc. nru. 17. Pentru un'a bute si diumetate de varu cumperatu la nóu'a casa parochiale, cu 5 fl. 1 bute, s'au platitu	7	50	32. 1866, 22 Iun.; doc. nru. 32. Pentru 7 grindii de 3°, un'a cu 50 cr., s'au platitu lui Dumitru Catalinei din Talmacelu	3	50
18. 1866, 9 Fauru; doc. nru. 18. Pentru stin- sulu a loru 6 buti de varu, computandu-se 40 cr. de stingerea unei buti, s'au pla- titu	2	40	33. 1866, 22 Iun.; doc. nru. 33. Pentru 14 grindii de 4°, un'a cu 1 fl., s'au platitu lui Ioanu Bar'a din Cristianu	14	—
19. 1866, 14 Iuniu; doc. nru. 19. Domnului architectu Andr. Krämer i-s'a platitu a			34. 1866, 22 Iun.; doc. nru. 34. Pentru 12 grindii de 3°, un'a cu 68 cr., s'au platitu lui Petru Stoic'a din Gur'a-riului	8	16
			35. 1866, 22 Iun.; doc. nru. 35. Pentru 8 grindii mari de 6°, cu 2 fl. un'a, s'au platitu lui Ioanu Siardí din Carti'a-sasésca	16	—
			36. 1866, 22 Iun.; doc. nru. 36. Pentru 6 grindii mai subtíri, de 3° in lungime, un'a cu 36 cr., s'au platitu lui Bucuru Conti'a din Gur'a-riului	2	16
			37. 1866, 22 Iun.; doc. nru. 37. Pentru 27 caferi de 4°, unulu cu 26 cr., s'au platitu lui Ioanu Capetina din Orlatu	16	20
			38. 1866, 22 Iun.; doc. nru. 38. Pentru 19 caferi de 3°, unulu cu 26 cr., s'au platitu lui Ioanu Ghitia din Gur'a-riului	4	94

39. 1866, 23 Iun.; doc. nru. 39. Pentru 69 scanduri s'au platitu lui Ioanu Ghisioiu din Orlatu	24	84	rarea a loru 6 orgie din caramidele cape-tate a dóu'a óra de la cetate, computandu-se vecturarea unei orgie cu 2 fl. v. a., s'au platitu	12	—
40. 1866, 24 Iun.; doc. nru. 40. Pentru 5 caferi de 3°, unulu cu 30 cr. v. a., cumperati de la ctitorulu Stefanu Suciú, s'au platitu	1	50	56. 1866, 27 Iuliu; doc. nru. 56. Pentru 18 caferi, cu 15 cr. unulu, si pentru 6 grinde, cu 40 cr. un'a, pentru cuin'a de véra, sau platitu cu totul	5	12
41. 1866, 26. Iun.; doc. nru. 41. Pentru 12 caferi de 4°, unulu cu 50 cr., s'au platitu lui Ioanu Ghitia din Gur'a-riului	6	—	57. 1866, 28 Iuliu; doc. nru. 57. Domnului architectu Andrea Krämer, i-s'au mai platitu din pretiulu togmitu pentru zidirea casei parochiale	100	—
42. 1866, 26. Iun.; doc. nru. 42. Pentru 28 caferi subtiri de 3°, din cari 12 cu 20 cr., ear 16 cu 24 cr., s'au platitu lui Ioanu Capetina din Orlatu	6	24	58. 1866, 29 Iuliu; doc. nru. 58. Pentru vecturarea a loru 228 care de nesipu, cu 20 cr. unu caru, s'au platitu lui Georgiu Vinc'a	45	60
43. 1866, 26. Iun.; doc. nru. 43. Pentru 38 scanduri, cu 36 cr. un'a, s'au platitu lui Petru Ghisioiu din Orlatu	13	68	59. 1866, 29 Iuliu; doc. nru. 59. Lacatariului Michaelé Ziegler i-s'a platitu antái'a rata din lucrulu de lacatusiu, necesariu la adjustarea nóuei case parochiale	100	—
44. 1866, 26 Iun.; doc. nru 44. Pentru 20 scandure (15 cu 40 cr. un'a, ear 5 cu 35 cr. un'a) s'au platitu lui Ioanu Valeanu din Gur'a-riului	7	75	(vedi si specificatiunea aclusa.)		
45. 1866, 28 Iun. doc. nru. 45. Pentru 43 scanduri (un'a cu 32 cr.) s'au platitu lui Petru Ghisioiu din Orlatu	13	76	60. 1866, 31 Iuliu, doc. nru. 60. Mesariului Ioanu Seiwert i-s'a platitu antái'a rata din plat'a togmita pentru lucrulu de mesariu la nóu'a casa parochiale	100	—
46. 1866, 28 Iun.; doc. nru. 46. Pentru 7 scanduri mai anguste (un'a cu 20 cr. v. a.) s'au platitu lui Ioanu Conti'a din Gur'a-riului	1	40	61. 1866, 15 Augustu; doc. nru. 61. Lucratoriloru Georgiu si Ioanu Siolea pentru 8½ dîle de lucru cu manule la nóu'a casa parochiale, si anume pentru caratulu pamentului, pre fiacare di câte 50 cr., li-s'au platitu cu totul	8	50
47. 1866, 28 Iun.; doc. nru. 47. Pentru 4 lemne de stegiaru, de 2° in lungime, cu 1 fl. unulu, s'au platitu lui Tom'a Dragomiru din Porcesci	4	—	62. 1866, 23 Augustu; doc. nru. 62. Glasiariului Rudolffu Rauscher pentru punerea glasiloru la tóte ferestrele la nóu'a casa parochiale, si anume pentru cioplirea si asiediarea lemnelor de coperisiu, pentru coperitu, conformu unui coclusu alu comit. par. s'au platitu	52	80
48. 1866, 28 Iun.; doc. nru. 48. Lui Ioanu Siolea pentru lucrulu de 3 dîle cu man'a la nóu'a casa par., câte 40 cr. pre di, i-s'au platitu	1	20	63. 1866, 15 Sept.; doc. nru. 93. Lui Ioanu Siolea si muierei sale pentru 19½ dîle de lucru la cuin'a de véra langa nóu'a casa s'au platitu	9	35
49. 1866, 28 Iun.; doc. nru. 49. Pentru 206½ parchi de latiuri, din cari numai 2 parchi cu câte 24 cr.; ear cealalte o parchia cu 9 cr., cumperate de la Georgiu Silea si Georgiu Nicolae din Ucea-de-susu, s'au platitu preste totu	18	88	64. 1866, 15 Sept.; doc. nru. 64. Pentru 12 ¤ pamentu verde pentru spoirea casei parochiale, cumperatu din apotec'a lui Dinges, cu 16 cr. 1 ¤, s'au platitu	1	92
50. 1866, 29 Iun.; doc. nru. 50. Pentru 12 scanduri de stegiaru, cu 80 cr. un'a, s'au platitu lui Tom'a Peter din Secadate	9	60	65. 1866, 16 Sept.; doc. nru. 65. S'a cumperatu unu lemnu de stegiaru, necesariu la cas'a parochiale	1	30
51. 1866, 30 Iun.; doc nru. 51. Domnului architectu Andr. Krämer i-s'au mai platitu din pretiulu pentru zidirea nóuei case parochiale	50	—	66. 1866, 24 Sept.; doc. nru. 66. Pentru face-rea a loru 8 scóbe de feru, necesarie la cas'a par., cu 5 cr., s'au platitu	—	40
52. 1866, 6 Iuliu; doc. nru. 52. Pentru lucrulu bardasitului la nóu'a casa parochiale, si anume pentru cioplirea si asiediarea lemnelor de coperisiu, pentru coperitu, conformu unui coclusu alu comit. par. s'au platitu	180	—	67. 1866, 30 Sept.; doc. nru. 67. Bardasiloru Stefanu Suciú si Ioanu Rotariu li-s'au platitu pentru poditulu casei parochiale cu scandurele cumperate din partea basericei, din pretiulu poditurei	50	—
53. 1866, 8 Iuliu; doc. nru. 53. Pentru 23,000 caramide, cu 11 fl. un'a miie, si pentru 6373 tiegle, cu 13 fl. un'a miie, sau platitu lui Michaelé Liebhard cu totul	335	55	68. 1866, 7 Octobre; doc. nru. 68. Lacatariului Ziegler i-s'au platitu a dóu'a rata din pretiulu togmitu pentru lucrulu de lacatusiu	100	—
54. 1866, 9 Iuliu; doc. nru. 54. Pentru vecturarea a loru 16 prisme de pamentu galbenu, computata fiacare prisma cu 1 fl. 60 cr. v. a., s'au platitu lui Elia Popei Danu cu totul	25	60	69. 1866, 14 Octobre; doc. nru. 69. Pentru 4300 caramide, cu 11 fl. o miie, si pentru 500 tiegle, cu 7 fl., 6 scocuri cu 10 cr. unulu, s'au platitu lui Mihale Liebhard cu totul	54	90
55. 1866, 9 Iuliu; doc. nru. 55. Pentru vectu-			70. 1866, 14 Octobre; doc. nru. 70. Pentru sugravitulu si lacarea (lackiren) la tóte ferestrele si usiele nóueloru case parochiale		

(Anstreicherarbeit) s'au platitu lui Ios. Schusnig	42	—
71. 1866, 4 Noembr.; doc. nru. 71. Mesariului I. Seiwert s'a platitu a dóu'a rata din pretiulu togmitu pentru lucrulu de mesariu	80	—
72. 1866, 11 Noembr.; doc. nru. 72. Lui Georgiu Siolea pentru 16½ dîle de lucru ca zidariu la cuin'a de véra delanga cas'a par., computandu-se tóta diu'a cu 1 fl. v. a.; i-s'au platitu	16	50
73. 1866, 11 Noem.; doc. nru. 73. Lui Ioanu Siolea pentru 4' dîle de lucru cu manule computandu-se diu'a cu 50 cr., i-s'au platitu	2	—
74. 1866, 12 Noembre; doc. nru. 74. Lacatariului Michaelé Ziegler i-s'a platitu a 3. rata din pretiulu togmitu pentru lucrulu de lacatusiu la nóu'a casa parochiale, in suma de	100	—
75. 1866, 1. Diecemb.; doc. nru. 75. S'a platitu la bolt'a de feru a lui Ickeli pentru feru, cuie si alte lucruri trebuintióse, la nóu'a casa in suma de	51	94
76. 1866, 2. Diecembre; doc. nru. 75. Din partea curatoratului basericeii gr. cat. din Sabiiu s'au datu la zidari cu ocaziunea gatierei zidului nóuei case parochiale dupa dá-tina ca daru pentru beutu	3	—
Sum'a tuturoru erogatiuniloru e	2685	16
Alaturandu-se perceptiunea de 2678 fl. 34 cr. cu erogatiunea de 2685 fl. 16 cr., remanu restu pasivu	6 fl. 82 cr. v. a.	

Statulu activu.

1. O detoriá a basericeii gr. cat. din Sabiiu la cantorulu Paulu Nedelea in suma de	315	—
2. O detoriá a basericeii la fetulu seuu crasniculu basericeii Georgiu Siolea, neplatita inca, in suma de	28	—
3. Interusuriu restante pre an. 1866 la Georgiu Siolea	2	—
Sum'a statului activu	345	—

Statulu pasivu.

1. Spre scopulu edificarei nóuei case parochiale si alu suportarei speseloru necesarie s'au impromutatu de la Ioane V. Rusu, parochulu si protopopulu Sabiiului, prelanga 5% dupa tenórea documenteloru de datulu 1 Aprile si 31 Diecembre 1866	1700	—
2. Architectului Andr. Krämer mai este de a i-se platí din pretiulu de 700 fl., togmitu pentru zidirea nóuei case parochiale	50	—
3. Bardasiloru St. Suciú si I. Rotariu, condusi pentru lucrulu de lemnu la nóu'a casa par., mai este a li se platí (dupa colaudare) unu restu de	24	—
4. Lacatariului M. Ziegler, dupacumu aréta computulu de spese combinatu cu ratele platite, mai suntu a i-se platí	66	81
5. Mesariului I. Seiwert, dupa computulu alaturatu cu ratele platite mai suntu a i-se respunde	22	80
6. Restulu pasivu in bani face	6	82
Sum'a statului pasivu drept'aceea face	1870	43

Alaturadu-se statulu activu de 345 fl. cu statulu pasivu de 1870 fl. 43 cr., remanu restu de statu pasivu seuu de detoriá pre contulu basericeii 1525 fl. 43 cr. v. a.

Acestu ratiociniu, facutu dupa cea mai buna a sa scientia si conscientia, lu asterne in Sabiiu, 31 Diecembre 1866, — curatoriulu ratiocinante **Stefanu Suciú**.

Subscrisii, ca membrii comisiunei din partea comunei basericesci pentru revederea ratiociniului presinte anumitu alese, substernutulu nóue ratiociniu din positiune in positiune cetindu-lu, cercetandu-lu si combinandu-lu, cumca intru tóte l'amu aflatu dreptu si adeveratu, cu buna credintia adeverimu. — Sabiiu, in 1. Ianuariu n. 1867. **Paulu de Dunc'a m. p., Petru Manu m. p., Vasiliu Ardeleanu m. p., Paulu Nedelea m. p., Davidu Pandrea m. p., Elia Popei Danu m. p., Georgiu Siolea m. p., Ioanu V. Rusu m. p., parochu loc. gr. c.**

Amvonulu.

Caus'a redicarei de crucei si crucile viatiei nóstre,

(ouventare tienuta prin subscrisulu in gimtirimulu gr. u. din Ghierl'a cu ocaziunea, candu ilustr. sa candv'a Ioanu Alexi, in Domnulu repausatulu episcopu alu díecesei gr. u. de Ghierl'a, a binecuventatu crucea redicata acolo prin munificentia sa si a ven. capitulu in primavér'a anului 1859.) *)

„Celu ce vre se vina dupa mine, se se lápede de sine, si se-si iee crucea sa, si se vina dupa mine.“ Marc. 8, 34.

Pamentulu s'a cutrieratu pana in aduncimile sale, ca dinnou in doreri, — natur'a típara unualu doilea gemetu, — ceriulu se intunecara, audíndu-se nescari sunete surde, — si nuorii au ploatu lacrimi triste, candu s'a seversitu celu d'antáiu pecatu de mórte in paradisu prin stramosii nostri. Fruptulu arborelui din raiu, prin insu-si infricosiatulu mandatu a lui Ddieu opritu, a fostu sorgintele pecatului stramosiescu; pentru-cá gustandu din acelasi omulu, carele inflatu de superbía n'a fostu indestulitu cu chipulu si asemenarea lui Ddieu, ci a voitu se fia insu-si Ddieu atotsciutoriulu, si-a inveniatu sufletulu si trupulu seu si a întregei sale posteritati. Din radecin'a arborelui din paradisu a isvoritu blastemulu si s'a reversatu preste tóta faci'a pamentului; pentrucá incependu de la omu — acést'a icóna marétia a domnedieirei, acést'a cununa a creatureloru facute prin prea puternic'a drépta a lui Ddieu — tóte pana la celu din urma vierme, ce se tèreie in pulvereá pamentului, au suspinatu suptu apesatoriulu blastemu alu pecatului stramosiescu.

Dar eata altu arbore a resaritu in dealulu Golgot'a, togm'a contrariu celui seditu in raiu. Pentrucá celu din paradisu a fostu arborele blastemului, ear celu din Golgot'a alu binecuventarei; acél'a alu mortiei, acést'a alu viatiei; acél'a alu sierbitutei diabolului, acést'a alu rescumperarei din aceeași; pómele celui din raiu au fostu dulci pentru gustulu unui omu neascultatoriu, dar au adusu amaritiune preste intregulu neamu omenescu, ear a celui din dealulu Golgot'a au fostu amare pentru unulu-nascutu Fiulu lui Ddieu Mantuitoriulu n. I. Christosu, dar dulci pentru tóta omenimea; in acél'a toti au moritu prin unulu, ear in acést'a toti au inviatu prin unulu; acél'a a nascutu mórtea, acést'a a omoritu-o; acél'a a intemeiatu imperati'a diabolului, acést'a a sfermatu portile iadului.

*) Cu neinsemnate modificári se póte folosi si la serbatorile crucei. Red.

Dealtmintrea, prelanga tóta deosebirea lor, aceste dóue lemne, adeca celu din raiu si cestu din muntele Golgot'a, amendóue au fostu ceresci. Pentruca celu d'antâiu a fostu seditu prin insa-si man'a lui Ddieu in raiulu desfatariloru ceresci; ear alu doilea dreptu ca a fostu seditu prin man'a omului peccatosu in muntele Golgot'a, totusi se póte numí cerescu, càci a portatu pre unulu-nascutu Fiiulu lui Ddieu, pre Domnulu ceriului si alu pamentului, a carui'a tronu este ceriulu!

Despre acest'a alu doilea arbore alu mantuirei, adeca despre arborele crucei, despre sant'a cruce voiescu a cuventá càtra voi, iubiti crestini ascultatori, cu oca siunea santírei acestei crucei; pentru aceea vomu recugeta: I. cà pentru-ce aredica s. maic'a baserica s. cruce la baserice, pre campuri si mai alesu in çimtirime? II. cà óre are si moritoriulu crucei, si ce feliu de cruce, de a portá in carier'a viatiei sale? —

I. Imperatii si poternicii lumei acestei'a, voindu ca se le remana numele lor celu maritu — si dupa-ce voru fi siliti a se scoborí in mormentu depre scaunele sale celea stralucite — in viua aducere aminte inaintea supusiloru sei, pre carii prin drépt'a lor cea brava, demulteori si cu versarea de sange a lor mii si mii de ostasi, i-au aperratu de protivnici: si-lasa icónele lor urmasiloru si posteritatiei; ear pre aceleasi i vedemu sugraviti siedindu in tronu imperatescu, cu coróna de auru, adimantu si alte pietre scumpe infrumsetiati; totu trupulu lor e invescutu in imbracamente stralucita si scumpa; piepturile lor suntu acoperite cu stele, in semnulu vrednicíloru dinsiloru, facute pentru imperatí'a lor; cópselle lor suntu incinse cu sabie poternice, si tóta fienti'a lor ne insufla o reverintia insoçita de temere. Eata astfelu e icón'a imperatiloru lumei acestei trecutórie!

Dar óre imperatulu imperatiloru, imperatulu nemorirei, Mantuitoriulu n. I. Christosu, — carele a scosu neamulu omenescu din sclaví'a diavolului, a celui mai inversiunatu neamicu alu fericirei omenimei, si carele ne-a rescumperatu pre noi, nu prin sangele a lor mii si mii de ómeni, ci carele insu-si pre sine s'a jersitu pentru noi — lasatu-ne-a nóue intru aducere-aminte icón'a sa? Lasatu; pentrucà, dupa insa-si marturisirea sa: „*Eara eu cu voi suntu in tóte dílele pana la finea vécuriloru,*“ n'a voitu se se despartiesca decàtra noi, pre carii ne-a iubit panu la mórtea sa cea crunta depre cruce, neciodata. Si care este icón'a cea adeverata a Mantuitoriului n. I. Christosu? Eata acést'a-i! Dar se nu ve insielati, càci acést'a nu ne pune inaintea ochiloru unu imperatu stralucitu si poternicu, ci unu imperatu umilitu si supusu panu la mórtea crucei, insa totusi invingatoriulu, imperatulu doreriloru si totusi alu nemorirei. Tronulu lui nu-i cu purpura (barsionu) si bisu acoperitu, ci e lemnulu celu duru si de rusíne alu crucei; capulu lui, in locu de coróna de auru si pietre scumpe stralucinda, e incungiuratu cu spini, cari i strapungu panu si creerii lui cei santi si pornescu isvoru de sange. Eata vedeti-o, acést'a-i icón'a imperatului nemorirei! Pieptulu lui, in locu de stele si medalie, e infrumsetiatu cu ranele easiunate prin strapungerea sulitiei; cóps'a lui, in locu de sabia poternica, e impresurata de dorerile mortiei; imperatulu nemorirei (vedeti-lu!) nu siede in tronulu seu intr'o pusetura impunatória, insuflatória de respectu si temere, ci tóte medularile lui celea sante suntu intinse pre lemnulu crucei intr' unu modu tiranu; dinsulu e intr'o pusetura jelnica, carea si din ochii telhariului si ai tiraniloru impietríti la anima trebue se stórca lácremele intristarei si compatimirei. Trupulu lui celu santu in

locu de vestmente stralucite e acoperitu cu loviri, rane si sange. Si unde-i palatiulu imperatului nemorirei? Intra ceriu si pamentu! „*Vulpile au viezuniele, ear paserile ceriului cuiburile sale, dar Fiiulu omenescu n'are unde se si-plece capulu seu*“.

Si óre ce e caus'a, de a voitu se remana Mantuitoriulu n. I. Christosu in forma de patimitoriu in mediloculu nostru? si prin urmare s. maic'a baserica, mirés'a lui Christosu, pentru-ce a rónduitu, ca s. cruce se se redice pretotindine? Mantuitoriulu n. I. Chr. ca unu Ddieu adeveratu cunoscundu plecarile moritoriloru, a sciutu prea bine, cà cea mai mare parte a omenimei va dá cu totulu uitarei sacrificiulu celu de mare insemnătate, care l'a adusu Tata-lui seu cerescu jersindu-se insu-si pre sine in altariulu crucei, numai ca se impa- ce pre Ddieulu celu dreptu dar infricosiatu cu creatur'a, cu omulu celu ticalosu. Elu a voitu se-i aduca in totu minutulu aminte omului peccatosu de acestu actu alu iubirei nemarginite, singuru otaritoriu preste fericirea temporana si eterna a intregului neamu omenescu; a voitu, ca ori încàtrau si-va întórce omulu ochii sei cei adesea impaingenati de pátimele peccatorulu, pretotindine se intempine semnulu mantuirei genului omenescu, precumu se esprima si s. Paulu apost. càtr. Rom. 1, 16: „*Eu nu me rusínediu de Evangelia; departe se fia de la mine a me mari in altu-cev'a, decàtu in crucea Domnului n. I. Christosu.*“ Prin cruce a invinsu Mantuitoriulu nostru lumea; drept' aceea a voitu, ca si urmatorii lui se fia intrarmati cu aceeași arma a crucei, sciendu prea bine, cà déca dinsulu ca unu Ddieu poternicu singuru prin cruce a eliberatu pre omu din sclaví'a cea eterna a diavolului, atunci omulu celu cu poteri marginite cu atâtu mai puçinu se va poté luptá incontr'a protivniciloru sei (cari suntu: insu-si trupulu omenescu, cu pátimele sale disordinate, si lumca amegitória, ce nutresce in sinulu seu spiritulu diavolului) decumv'a nu va fi sprioginitu prin arm'a crucei din léganu panu la mormentu, precumu díce s. Cirilu: „*Scrie semnulu crucei pre frunte, ca se tremure si se fuga departe de aici diavolii, candu voru vedé semnulu regelui.*“ (Catech. 4.) Ear s. Efremu díce: „*Fà acestu semnu pre frunte, anima si gura. Diu'a si nóptea si in totu loculu te acopere cu acestu stindardu, si nu se va apropiá de tine neci unu reu; càci la privirea acestui semnu fuge tremurandu poterea iadului.*“ (Serm. de s. et vivif. cruce.)

Sub semnulu santei cruce ne impartasiesce s. maic'a baserica tóte sacramentele, cari suntu totu atâtea isvóre ale charuriloru ceresci. S. cruce e standartulu, sub carele se jura nou-nascutulu omu prin s. sacramentu alu botezului de ostasiulu lui Christosu, ca sub conducerea acestui standartu se apere panu la mórte cetatea noului Ierusalimu cerescu, adeca sant'a baserica si religiune a lui Christosu. Cu arm'a crucei taia preotulu, sierbulu lui Christosu, lantiurile peccatorulu depre sufletele moritoriloru in sacramentulu penitintiei. Pre s. cruce dóue anime, chiamate de Ddieu spre impromutat'a portare a sarcinei viatiei, prin s. sacramentu alu casatoriei si-jura credintia neinfrangevera un'a càtra alt'a panu la mormentu. Cu crucea in frunte tramite archiereulu pre nousantítii preoti, ca se miérge si se evangelisedie cuventulu adeverului eternu si pre Christosu celu restignitu in tóta lumea. Semnulu santei cruce lu vedemu pre baserice si pre altariele Domnului, ca se ne aducemu aminte, cà prin s. cruce s'a intemeiatu s. religiune si baseric'a nóstra (precumu se esprima Lactantiu: „*Prin semnulu cru-*

cei restornara crestinii idolii depre altarie, prin semnul crucii alungara ei chiaru si spiritele rele din ómeni“,) si ca se credemu, cumca togm'a acelasi Christosu unulu-nascutu Fiiu a lui Ddieu, carele odinióra s'a jerfitu pre sine pre lemnulu crucii in Golgot'a, in tóte dílele pre altariele a loru mii si mii de baserice sub form'a panii si a vinului se aduce prin preotu jerfa Tata-lui cecescu, ca toti se ne facemu partasi mantuirei in altariulu crucii castigate. Mai incolo, vedindu crestinulu s. cruce in baserica, concepe in anim'a sa o credintia viua, cumca tóte cererile lui celea cuvióse voru fi ascultate si implinite decàtra Ddieu, decumv'a le va uní cu jerf'a crucii mantuitórie.

Implanta s. maica baseric'a s. cruce in tíerine, ca cei ce lucra pamentulu in sudórea façiei loru se si-aduca aminte, cumca precumu lumea singuru s. cruce o-a potutu mantuí de noianulu pecatului stramosiescu, asia si semenaturele si tíerinele loru nemica alt'a, ci singuru Christosu, celu pironitu pre cruce, credinti'a crucii mantuitórie si virtutile din aceasi credintia purcese, le va póte scuti de furtunele si stricatiunile elementelor; si cà indarnu voru udá pamentulu cu sudórea façiei loru, decá nu va dá binecuventarea fruptelor Christosu, celu ce a udatu odinióra pamentulu cu sangele seu celu ddieescu. Deaceea ne indémna si Tertulianu spre profesarea credintiei in crucea mantuitória, dicundu: „La inceperea si continuarea vreunui opu, . . la tóte câte facemu, ne insemnámu fruntea cu semnul s. cruci.“ (In Ioan. tract. 11.)

Insa, i. c. a., óre ostasiulu candu are lipsa mai neaperala de arma, si candu trebuie se se lupte mai cu statornicía? Atunci, candu e capetulu luptei, candu e lupt'a otaritória preste dobendirea seu pierderea invingerei, imperatíei. Si care e lupt'a otaritória in viati'a ostasiului lui Christosu? Lupt'a cea din urma a mortiei. Si eata maic'a nóstra cea dulce, s. baserica, carea in curgerea viatiei nóstre ne-a provediutu cu arm'a crucii, si candu se lupta viati'a cu mórtea, pune in manile celea tremurande ale bolnavului arm'a crucii, ca crestinulu se si-aduca aminte, cà dorerile lui neci cà se potu asemená celor'a, ce le-a suferitu Mantuitoriulu lumii, desí nevinovatu, fiendu restignitu pre lemnulu crucii, si cà precumu Christosu prin mórtea crucii a trecut la imperatí'a ceriurilor, asia si elu prin dorerile mortiei cu credintia suferite va trece la locul nemoriei. Mai incolo i-se dà arm'a crucii celui ce se lupta cu dorerile mortiei, ca crucea se-lu-imbarbatése a se luptá incontr'a amegiriloru diavolului, carele tóte poterile intunerecului le coaduna, ca pre fiulu luminei in lupt'a acést'a mai depre urma se lu-póta abate de la credinti'a cea drépta; insa crucea lu-intaresce in credinti'a mantuitória. — Asia dara, i. c., cà armele soldatului luménu dupa mórtea lui le punu pre sicriulu lui celu doiosu si lu petrecu la mormentu sub conducerea stégului, sub carele s'a luptatu? Vedeti, asemenea si s. maic'a baserica petrece pre soldatulu lui Christosu, pre crestinulu celu adeveratu, la locul repausului, la mormentu, cu standartulu, sub carele si pentru carele s'a luptatu in viatia, si arm'a lui, s. cruce, o implanta pre mormentulu celui repausatu. In'acést'a imperatía a pazei si a liniscei adunce vedemu inaltiatu s. cruce; pentrucà in acestu çimtirimu dormu somnulu celu linu alu mortiei osementele struncinate prin furtunele viatiei ale in Domnulu repausatiloru vostri stramosi, parinti, frati, sorori si rudeni, cari in acést'a viatia s'au luptatu sub stégulu crucii mantuitórie. I. a., póte cà demulteri calcati voi pamentulu sacru alu acestei impera-

tie, fàrade a recuetá, cà ce locu insufletoriu de respectu si pietate este acest'a! Pre intregu rotogolulu pamentului singuru unde vedeti voi inaltiatu semnul crucii deasupr'a osementelor sacre ale eroiloru óstei crestine, singuru acolo e asediata imperatí'a pazei, iubirei, egalitatiei, fratietatiei si libertatiei adeverate; pentrucà cei ce in imperatí'a viiloru nu s'au potutu vedé cu doi ochi, ci s'au gonitu unulu pre altulu, aici zacu langa olalta; animele celea pline de ura si pism'a au putreditu langa olalta, si in semnul iubirei impromutate li-s'a mestecat tierin'a fostiloru odinióra inimici. Aici e imperatí'a egalitatiei si fratietatiei; pentrucà pamentu acopere osementele avutului si demnitariului stralucitu, carele a locuitu in palatiu; pamentu acopere si trupulu cersitoriului, carele s'a tereitu in pulvere si s'a imbracatu in stramtie. Insa si pentru aceea inca domnesce in acestu locu egalitatea, pentrucà pana candu in viati'a pamentésca piepturile ómeniloru sunt sfásiate si seduse de totu atâtea sperantie desierte si interese mârsiave: fiii acestei patrie toti s'au mutat aici nutriti de aceasi sperantia temeinică a invarii si viatiei eterne; pentrucà s'au luptatu pre pamentu sub stégulu crucii, si decumv'a au padítu credinti'a crucii mantuitórie, la a dóu'a venire a lui Christosu, carele ni se va infaçiosí nu mai multu ca patimitoriu, ci ca judece nepartinitoriu, voru intrá in imperatí'a ceriului castigata prin arm'a crucii. Detorinti'a nóstra a celoru vii este, ca decàteori trecemu prelanga çimtirime si privimu s. cruce, totdeun'a se tramitemu rogatiuni fierbinti càtra tronulu atotpotereticulu Ddieu, ca pre cei ce se odinescu in sinulu sacreloru mormente, se i invrednicésca si invariei viitórie.

III. Redica s. maic'a baserica cruci pretotindinea si pentru aceea, ca se ne indemne si invetie a ne portá crucea viatiei nóstre. Seau care-i dintre moritori, ai carui'a umeri se nu fia struncinati de crucea viatiei? Neci unulu!

Crucile viatiei sunt multe si deosebite, ci tóte acestea se potu reduce la dóue plase, adeva: sunt cruci de ale necesuriloru, pre cari ómenii ei insii si-le casuina sie-si; eara-si sunt cruci de ale doreriloru si amaruriloru, pre cari chiamarea nóstra omenésca si crestinésca ni-le pune pre umeri. — Seau tu betranule cu plete albe, ce te plangi, cà nu poti portá crucea apesatória a doreriloru si slabitiuniloru tale, cari asia de rápede te-au asupritu? Au nu-ti aduci aminte, cà tu te-ai grabitu a traí, pana-ce ai fostu in teneretie, si in teneretiele tale cele desfrenate ti-ai castigatu crucea betranetiloru tempuriie si crucisiate prin feliurite doreri? Pentru aceea póta-ti crucea in pace; cà totu celu ce traiesce intru faradelegi in teneretie, are cruci amare la betranetie. — Voi parintiloru, cari n'ati datu prunciloru vostri, inca pana le-au fostu animele fragede, o creşcere cuviósa crestinésca, ce lacremati sub sarcin'a crucii, vedindu, cà pruncii vostri in primavér'a viatiei alérga in cararile desfrenului si si-vescediescu florile viatiei si ale curatieniei sufletesci? Se sciti voi maicele lumii (pentrucà ale prunciloru vostri necicandu ati fostu, si nu sunteti demne de a portá acestu nume sacru) cumca inca in sinulu vostru ati inveninatu prin patimele vóstre celea nedumerite fruptulu credintiei vóstre celei conjugale, si din laptele vostru celu patrunsu de spiritulu coruptiunei morale au suptu pruncii vostri coruptiunea morala. — Seau voi, cari ati fostu necumpe-tati in traiulu viatiei; pentru ce ve jeluiti, cà ati ajunsu la sapa de lemn? Portati-ve crucea miseretatiei vóstre cea meritata, càci voi vi o-ati fãbricatu.

Suntu in sa cruci in viati'a moritoriloru, cari se paru a fi grele, ci pentru unu crestinu adeveratu nu suntu grele; fiendca le sprigionese aceleasi Mantuito-riulu n. I. Christosu cu drépt'a sa cea puternica. Acestea suntu crucile, spre a caror'a portare ne imbarbata dulcele Christosu, dicundu: „*Jugulu mieu e dulce, sarcina mea e usióra.*“ Cruce e miseretatea unor'a, eredita de la sórtea nepartinitória; dar cruce usióra pentru crestinulu, carele recugeta, cumca si Christosu a fostu espusu miseretatiei la nascerea sa, in viati'a sa si la mórtea sa. — Cruce apesatória de sufletu si anima e a fi semenatoriulu lui Christosu in tiérin'a crestinetatiei si a privi cu ochii scaldati in lácremi, cumu sementi'a cea curata si cu pretiu scumpu rescumperata a adeverului eternu mai demulterior cade pre piétr'a animeloru ireligiöse si intre spinii patimeloru lumesci, si numai arareori in pamentulu celu fructiferu si révenu alu sufleteloru pie. Dar pre acei'a, cari suspina sub sarcin'a acestei cruci amare, se-i mangaie cuventele Domnului: „*Cine ve asculta pre voi, pre mine me asculta; cine se lápeda de voi, de mine se lápeda; eara celu ce se lápeda de mine, se lápeda de celu ce m'a tramisu pre mine.*“ Luc. 10, 16. — Cruce-i a ajunge adunce betranetie si a fi torturatu de sagetile doreriloru; dar e cruce dulce, decumv'a te mangaia conscienti'a, cumca poterile tale ti-le ai folositu spre cultivarea viniei Domnului, si ranele sanetatiei le-ai capetatu in lupt'a cea neintrerupta a viatiei crestinesci. — Cruce-i, candu te convinge conscienti'a sufletului, cà talantulu Domnului nu l'ai ascunsu in pamentu, si totusi te vedi despretiuitu, de lume si de marii lumei acestei trecutórie, candu e vorba de remuneratiune. Ci nu ve instristati si nu desperati cei ce portati acést'a cruce, cà remuneratiunea vóstra va fi in ceriuri! — Cruce-i, asemenea celei a lui Christosu, a fi gonitu pentru dreptate si adeveru. Oh dreptate, dreptate! Fiulu lui Ddiu s'a coboritu din ceriu singuru pentru aceea, ca se ti-intemeiedie altariulu teu restornatu pre acestu pamentu, si tu totusi zaci calcata in petiórele pecatosiloru moritori, carii nu sciu si nu voescu a te pretiui, ear pre altariulu teu se inaltia nedreptatea, lingusíriile, partinirile si faciari'a!

Alimpiu Barboloviciu,
preotu gr. u. romanu.

(finea va urmá.)

Literatura.

Elemente de geografi'a fisica si politica, pentru usulu scóleloru secundarie de ambele secse; elaborate, in conformitate cu program'a onorabilei Consiliu permaninte alu instructiunei publice, de M. Michaescu, profesoriu de istoria si geografi'a in scól'a centrale de fete din Bucuresci. 1867. — Pretiulu 4 lei 20 parale.

Comparative Darstellung des Lehrbegriffes der verschiedenen christlichen Kirchenparteien, von Dr. G. B. Winer, Prof. der Theol. zu Leipzig. Berlin 1866. — Pr. 1 tal.

Archiv für Anthropologie, Zeitschrift für Naturgeschichte und Urgeschichte des Menschen, unter der Redaction von Ecker und Lindenschmit. Braunschweig 1866. — I. fasc. pag. 1—160, 3 tal.; fasc. II. pag. 161—284, 1 tal. 15 gr. de arg.

Die metrische Form der hebräischen Poësie, systematisch dargelegt von Dr. Julius Ley, Lehrer am königl. Gymnasium zu Saarbrücken. Leipzig 1866. — Pret. 1 tal. 10 gr. d. a.

Kants Dualismus von Geist und Natur aus dem Jahre 1766 und der des positiven Christenthums, von Dr. Theodor Weber, Religionslehrer am k. kath. Gymnasium zu Breslau. Breslau 1866. — Pr. 1 tal.

Diurnale nóue. La Bucuresci a aparutu diurnalulu „*Natiunea romana*“, redigeatu de d. T. Pascalu; ese in tóte dílele in formatu micu. — La Iasi aparú „*Originea*“, diuariu literariu, scientificu si religiosu; sub redactiunea domnului Georgiu Pavloff ese in fiacare domineca in marime de o cóla si cu pretiu de 10 lei pre luna, ear pre trei luni numai 28 de lei. — Noi ne amu mai fostu respicatu cu o oca siune mirarea asupr'a indiferentismului, ce lu manifesta clerulu romanu din Principate faci'a cu necesari'a cultivare a campului literariu si din punctu-de-vedere religiosu si moralu, indiferentismu, ce se aréta si prin aceea, cà in tóta Romaní'a nu vei gasi adi unu singuru diuariu besericescu. Cu atátu mai cu viua bucuría salutámu drept'aceea intreprenderea de faci'a, carea si-propune a suplini in parte si acést'a scadere, postindu-i multu succesu pre terenulu greu si coltiuros.

Ochire prin lumea politica

(din 15—31 Iuliu.)

Cronica interna. Senatulul imper. in 25 Iul. si-a intreruptu activitatea sa pre unu síru nedeterminatu de septemane. De la 20 Maiu, de candu se deschisese, elu a votatu legea despre pertractarea proiepteloru de legi mai voluminöse, legea respunsabilitatei ministeriali, legea emiterei unei deputatiuni pentru invoiei'a cu Ungari'a, legea despre dreptulu de reuniuni si adunári, in fine legea despre scutirea de dare a edificieloru nou-redicate ori straformate. Acestea mare parte le registrarámu in alti numeri precedinti ai fóiei nóstre. Astadata ne mai remane a aminti, cumca in senatulul imp., spre defavorulu dualismului strictu, a cadíutu propunerea pentru infientiarea unui ministeriu specialu cislaitanianu (prelanga si sub ministeriulu imperatescu), a carui sferá de-activitate ar fi se fia analóga cu a ministeriului translaitanianu seáu pestanu; cumca totu asemeni a cadíutu proieptulu pentru stergerea piedepsei de mórte; cumca in fine dupa cuventarea ministrului de finantie br. Becke, tienuta in 13 Iul., véniturile statului nostru suie ceidreptu preste 407 milióne, dara spesele preste 433 de mil., prin urmare remane unu pasivu de 26 mil. florini, la cari adaugundu-se desdàunarile belice, subventiunile date càliloru de feru si alte erogatiuni straordinarie militare, resulta pre a. 1867 unu deficitu de 77½ milióne fl. Cútóteacestea se díce, cà deficitulu acést'a se va acoperi, încátu se remana si unu prisosu de mai dóue milióne. Bine ar fi! càci detoríele Austriei si asia se urcara dej'a la colosal'a suma de 3046 milióne ca capitalu, a carui singure interesele facu pre anu 127 mil., si 24 mil. cá-tínea anuala de amortisatiune.

In Ungari'a scimu, cà unele comitate, precumu Heves si Borsod, si incepura a remustrá incontr'a regimului si pentru viati'a municipale cumu si indepindinti'a perfecta a tiei, desí mai apoi la unu semnu alu regimului ele sinimicira aceste decisiuni. Dar regimului pestanu totusi i cresce necasulu si cu corifeii emigratiloru reintorsi, dintre cari pre Kossuth voru se lu aléga in Vác de ablegatu diétalu. Firesce cà infaçisirea lui in diéta ar intarí nu puçinu partit'a stanga estrema si ar periclita manoperele de pana acumu ale regimului; deaceea acést'a, se spuneá, cà in pretiulu abdícerei alegatoriloru

din Vác de alegerea lui Kossuth, ar fi dobândit înfăptuirea a lor 70 de batalioane de voluntari (honvéd), pentru că cu formarea unei armate naționale se pōta astupă gur'a ultraștilor magiari. Faim'a acēst'a mai tardiu se demintă. — Diēt'a Croatiei, se aude, cā nu se va mai convocă; deōrăce regimulu pestanu, prelanga tōte măsurile întrebuintiate, a desperatu de a potē reesî în diēt'a croata cu majoritate uniunistică. — În Transilvani'a decurgu restaurările comitatense, la cari, pre unde Romanii suntu fericiți a posedē conducători desinteresati, nu lipsescu a pucece cu demnitatea unui poporu plinu de viația. Afara de acēst'a mai amintim, cā esc. sa p. metrop. br. Siagun'a la reintōrerea sa din Pest'a fiendu bineventatu în Sabiiu, ear mai dupa acea cu ocasiunea esamenelor gimnasiai în Brasiovu, saluatoriloru între altele le respunse, cā „Romanii prin legile din 1863/4 aveău numai bancnote fāra ipoteca, ear de la Pāstea voru capetă (?) bancnote cu ipoteca.“ Esc. sa debunasēma a uitatu, cā Romanii ardeleni tienu cu proverbulu lor, ce dīce, cā „ce-i a mana nu-i mintiuna.“ —

Cronica esterna. Abdul Aziz, „imperatulu Turciei, dupa cercetarea Parisului si a Londinului petrecu cātēv'a dīle si în Vien'a. Elu e antāiulu padisiahu, carele calcă pre pamentu strainu în modu pacicu, ear nu ca beligerante seau cuceritoriu, semnu, cā civilisatiunea occidentala totu mai aduncu petrunde si în imperiulu Moslemiloru.

Pretinsiunea Daniei fația cu Prusi'a începe a luă fația amenintatōria, mai alesu pentru cā Franci'a si-formēza dreptu de a se mestecă în cestiune pre acelu temeiu, cāci a luat parte si la statorirea articolului V. alu tractatului de Prag'a.

Guvernulu Romaniei desvōlta multa energiă spre a porni pre o cale mai imbucuratōria trebile țierei. Dinsulu oprî proiectat'a adunare tienenda la Romanu de cātiv'a deputati depreste Milcovu, cari ca nesce fi bastardi ori degenerati ai Romaniei tindu a face si aduce belei loru patrie si natiunei romane celu mai mare reu pre pamentu, separatiunea principatelor. E frumōsa libertatea, ce domnesce în Romania cu respectu la intruniri, la presa, scl.; dar poprirea libertatei acelor domni deputati i sierbesce guvernului patrioticu spre onōre, — ca si măsurile întiepte luate spre curatirea țierei de vagabundi, pentru cari misure (bunaōra cu incidintele de mai ieri a celor 10 Israeliti straportati la Galati preste Dunare ca tienetori de Turci'a, dintre cari, Turcii reportandu-i, doi se innecara) acumu ginte si diurnalistic'a evreēscă striga vai si amar. Strige, cātu o va luă gur'a; cāci guvernulu romanu debunasēma va avē de aci încolo neprecurmatu numai acea aciōma în vedere, cā „salus Romaniae suprema lex esto!“

Varietăți.

„Albin'a“ în nru. 75 din a. c. dīce, cā „Itali'a unita cu libertatile sale usiorēza si preotiloru sarcinele, ce le impusesera Papii. Macaru din acestu punctu-de-vedere casetori'a civila anevoiă va potē fi descuveniata. Preotii adeca se folosescu de casetori'ele civili, introduse acumu în totu regatulu.“ Apoi aduce catev'a casuri din nescari jurnale italiene, renumite ca inimice besericei. Totu ca „Albin'a“ facuse înainte cu cātēv'a tempu si „Telegrafulu rom.“ din Sabiiu. — Noi nu ne mirāmu

atāt'a de „Albin'a“ cātu mai virtosu de „Tel. r.“, celu ce la noi represinta „plus minus“ si interesele besericei ortod., carea (repetim) are aceleasi principii celeasi mactime „neliberali,“ ca si beseric'a apusenă. În urmăre atari atacuri, d. e. chiaru si în cestiunea din vorba, indirecte totdeun'a o lovesce si pre dins'a. Asia impedimentulu matrim. alu ordului în resaritu se introduse de j'a prin can. 3 alu sinodului trulanu (a. 692), ba în parte inca prin can. 1. de la Neocesare'a (a. 334), precandu în apusu abia *dupa* tempulu lui Gregoriu VII. si alu sinodului din Lateranu IV. (a. 1215) se oprî prin otarire canonica espresa casatori'a preotiloru odata chirotoniti. Care parte a besericei e drept' aceea mai „neliberala,“ seau care a inceputu „nelibertatea“? . . . Altcumu noi scim, cā acestu impedecamentu e numai de dreptulu beser. (juris ecclesiastici); dreptce beseric'a universală, candu si dēca va află cu cale, potē se lu modifice. Pana atunci insa orice casatorie de preoti santiti beseric'a va caută se le privēsca de calcarea legei sale si deci de concubinate; si totu de asemeni voru fi considerate porurea în baseric'a cea adeverata crestina si asia-numitele matrimonie civile, pana atunci, pana candu fii sei, cei nu numai cu numele ci si cu convingerea crestini, voru crede în siepte sacramente asiediate de Christos, între cari se afla si sacramentulu cununiei.

Serbatorile în Spania se redusera prin emisu gubern. la numeru de 13 preste anu, afara de domineci; insa se demandă totodata cu asprime, a se inchide dominec'a si în serbatori boltele si lucratori'ele.

Episcopulu r. c. de Oradea-m., Szaniszló, redica unu institutu de crescere pentru orfanii impartasiti din fundatiunea lajesák-iana. Spesele, dupa calculu, se urca la 34.000 fl. — Luandu notitia despre acēst'a fapta maritimōsa, nu potemu se nu ne exprimemu dorint'a, de a vedē odata separati si emancipati alumnii diecesei gr. c. desub conducerea de acumu. Acēst'a insa numai prin marinitatea generōsa a atarui nobilu Mecenatē rom., carui i zace la anima desvoltarea sentiului natiunalu, se potē templă. („Concord.“)

O conferintia a episcopiloru germ. se va tienē în Octobru a. c. în Fuld'a. Convocarea va face-o archiepiscopulu de Salisburgu, ca fostu primate alu Germaniei. Scopulu e: a se consultă despre starea besericei cat. în Germani'a si Austri'a, cumu si despre relatiunea sa cātra statu.

Societatea de lept. a junimei stud. beiusiane arangiă în 28 Iul. o siedintia publica literaria fōrte solemnă. — Gratulamū braviloru juni si bravei conduceri!

Senatulu orasiēnu din Galati infientiă 4 stipendie pentru teneri rom. de dincōce de Carpati, ca se pōta frecventă universitatile, mai alesu italice. Totu asemeni scopu si-prefipse nōu'a reuniune din Bucuresci „Transilvani'a“. Mai multe de altadata.

Teologi absoluti. Cu ocasiunea festivitatei din Rom'a se tienu acolo si o. chirotonire romanēscă. Ilustr. sa p. episc. dr. I. Papp-Szilágyi santu de preotu pre m. o. d. dr. **Augustinu Lauranu,** alumnu alu colegiului s. Atanasiu, în carele mai avemu 1 alumnu oradanu si 2 ghierlani. — În seminariulu gr. c. centr. din Vien'a absolvă esttempu dintre romani d. **Simeonu Micu,** alumnu din archidieceasa.

Post'a redactiunei. P. t. domniloru: I. M. în Mociu. Cumu se întielegemu „regularitatea“? — I. P. în Clusiu. I s'a tramisu si i se tramita. E în restantia. — I. I. în Cuvesd'a, T. S. în Bai'a-m. Prenumeratiunea pre semestrulu curg. s'a primitu. — A. T. în Margău. În nru. acēst'a n'a încaputu.